

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

megbízta a létrehozott borkombinátot: „Az összehangolt vertikális szervezet révén elérendő eredményből képezhető alapok koncentrált felhasználásával segítse elő Tokajhegyalja területén a szőlőtermelés és az ehhez kapcsolódó feldolgozó ipar hatékony fejlesztését.”

Vállalatunk ennek a fontos feladatnak teljesítése során — a vertikum egészén belül, de Tokajhegyalja összes termelőinek érdekében — a *feldolgozást* erőteljesen fejlesztette. Jelentősen bővítette feldolgozóit és tárolókapacitását. Megépítette a tocsvai *borpalackozó* üzemét, ami évi kétműszakos üzemeltetéssel 16 millió palackot tölt, és ez megközelítően 100 ezer hl bor évenkénti palackozását jelenti. A borvidéken végrehajtott egyéb fejlesztéseket is figyelembe véve, a borkombinát működése alatt közvetve vagy közvetlenül, de az egész vertikumon keresztül valamennyi szőlőtermelő érdekében 330 millió forintot fordított beruházásra.

A hagyományos gazdálkodásról a szakosított intenzív termelésre való áttérés

a — szak- és a termelőszövetkezeteknél — a *vállalatok közötti kapcsolatok* gyors bővülésével jár. Szükségszerű a gazdálkodó egységek szorosabb kooperációja és közvetlen, kölcsönös gazdasági kapcsolata a Tokajhegyaljai Állami Gazdasági Borkombináttal. Így nagyobb lehetőség nyílik az *erőforrások hatékony kihasználására* annak érdekében, hogy megalapozottá tegyünk az újratermelés ütemét, meggyorsítsuk az eszközök forgását, minimálisra csökkentjük a nyersanyagvesztéseket, növeljük a komplexum működésének hatékonyságát.

A tokajhegyalján megvalósult vertikális integráció továbbfejlesztése és kiterjesztése az integráció horizontális bővítésével folytatható. Ezt a célt szolgálja vállalatunk azon szándéka, amelynek alapján *minőségi szőlőtermelési rendszert* kívánunk kialakítani a történelmi borvidéken gazdálkodó nagyüzemekkel közösen. Ennek szerves következménye a közös beruházások létesítésére meghirdetett gazdasági együttműködési programunk.

Szemle

A TERMELŐ- SZÖVETKEZETEK SZAKEMBER- ÉS SZAKMUNKÁS- ELLÁTOTTSÁGÁNAK HELYZETE

NÉMETH PÁL dr.

Borsod megyében, akárcsak másutt, a termelőszövetkezeti mozgalom másfél évtizeddel a mezőgazdaság szocialista átszervezése után a gazdálkodás intenzív szakaszába lépett, amelyben a hatékonyság, a termelékenység, a gazdaságosság és az állandó korszerűsítés követelményei

dominálnak. A fejlett szocialista társadalom építése megyénk termelőszövetkezeti gazdaságaitól is az elért eredmények továbbfejlesztését és az újabb feladatok megoldását követeli. Mindez csak a korszerű vezetési, szervezési és termelési módszerek alkotó alkalmazásával valósítható meg, aminek egyik legfontosabb feltétele, hogy a feladatok végrehajtására alkalmas, magasan kvalifikált szakember- és szakmunkásgárda álljon rendelkezésünkre.

A SZAKEMBER-ELLÁTOTTSÁG HELYZETE

Borsod megye termelőszövetkezeteinek szakemberállománya az utóbbi években jelentősen gyarapodott. A legfontosabb vezetői és termelésirányítói munkaköröket betöltő szakembereink iskolai végzettségének alakulását 1968—1976 között az *I. táblázat* mutatja. Míg nyolc év alatt a termelőszövetkezeti aktív dolgozók létszáma 24%-kal csökkent, addig a szakemberállomány egynegyedével megnövekedett. Legszámottevőbb a növekedés a *közvetlen ter-*

1. táblázat

A TERMELŐSZÖVETKEZETI VEZETŐK ISKOLAI VÉGZETTSÉGÉNEK ALAKULÁSA

Megnevezés	Állományi létszám		Index (1968=100)
	1968.	1976.	
	évben, fő		
Egyetem	218	361	165,6
Főiskola	235	436	185,5
Középiskola	775	1385	178,7
Általános iskola	1335	1029	77,1

melésirányító üzemmérnöki és technikai munkakörökben, ami kedvező jelenség, mert e téren volt a legnagyobb szakemberhiány.

Mérsékeltabb a növekedés az egyetemi végzettséget igénylő magasabb vezetői munkakörökben, ami természetes, mert ezen a területen már korábban is viszonylag jó volt a helyzet. A szaktechnikusok számának növekedésével párhuzamosan az alacsonyabb termelésirányítói (brigádvezetői) munkakörökben jelentősen csökkent a szakirányú végzettséggel nem rendelkezők aránya. Ez alatt az időszak alatt tehát szakembergárdánk átrétegeződött.

A nyilvánvaló fejlődés ellenére megyénk termelészövetkezeteinek szakember-ellátottsága mind a megyei állami gazdasági, mind pedig az országos termelészövetkezeti átlagtól elmarad. Amíg a megye állami gazdaságaiban 1000 hektár mezőgazdaságilag művelt területre öt szakember jut, addig a termelészövetkezetekben ennek csak valamivel több mint fele: 2,6 fő. Egy termelészövetkezetre átlagosan 7–8 felsőfokú és 9–10 középfokú végzettségű szakember jut, szemben az országos 10–11, illetve 15–16 fővel. Jelenleg az egyetemi végzettséget igénylő munkakörök 90, a főiskolai végzettséget igénylő munkakörök 52 és a középiskolai végzettséget igénylő munkakörök 74%-át töltik be az előírásoknak megfelelő képesítésű szakemberek.

Nem kielégítő szakemberállományunk területi és ágazati eloszlása sem. Megyénk az 1976. évi adatok szerint, a megyék közötti rangsorban, az egy hektár termőterületre jutó nyereség tekintetében a 17., az egy hektár termőterületre jutó fejlesztési alap + amortizáció tekintetében a 18., az átlá-

gos aranykorona-érték vonatkozásában pedig a 16. helyet foglalta el. A termelészövetkezetek közel fele — a megyei átlaghoz viszonyítva is — kedvezőtlen eszközellátottság mellett gazdálkodik. Ezekben a közös gazdaságokban — részben a természeti körülmények, de a nem megfelelő eszközellátottsággal is összefüggő termelészerkezet következtében — egyharmada-fele az egy főre jutó bruttó jövedelem, mint a megye legkedvezőbb jövedelmezőségű termelészövetkezeteink csoportjában. Mindez nem vonzó a szakembereknek, de főleg a pályakezdők számára nem az. Ezért is tulajdonítunk nagy jelentőséget a kedvezőtlen adottságú termelészövetkezetek szakember-támogatásáról szóló 32/1977. MÉM—MŰM sz. rendelet következetes végrehajtásának.

A legkedvezőtlenebb a helyzet a számvetel területén; főkönyvelőinknek csak 11%-a rendelkezik egyetemi vagy főiskolai végzettséggel, 69%-uk középiskolát, 20%-uk pedig csak általános iskolát végzett. Az egyetemi végzettséget igénylő főállattenyésztői munkaköröknek csak 37%-ában dolgozik megfelelő képzettségű szakember. Termelészövetkezeteink felében nincs jogász. De nem jobb a helyzet az üzemgazdász, áruforgalmi, erdész szakemberekkel való ellátottság területén sem.

A SZAKMUNKÁS-ELLÁTOTSÁG HELYZETE

Megyénk termelészövetkezeteiben az aktív dolgozók 34%-a betanított, illetve szakmunkás. A szakmunkások aránya 14%.

Két év alatt a képzett munkások száma 12%-kal nőtt! (Lásd: 2. táblázat.) Figyelemre méltó, hogy ezen belül a betanított

2. táblázat

A TERMELŐSZÖVETKEZETEK KÉPZETTSÉGGEL RENDELKEZŐ MUNKÁSÁLLOMÁNYÁNAK ÁGAZATI MEGOSZLÁSA ÉS FEJLŐDÉSI DINAMIKÁJA

Megnevezés	Betanított munkás		Index (1975=100)	Szakmunkás		Index (1975=100)
	1975.	1977.		1975.	1977.	
	évben, fő			évben, fő		
Növénytermelés-gépesítés	2912	3684	126,5	1275	1420	111,4
Kertészet	302	294	130,4	175	135	77,1
Állattenyésztés	728	660	90,6	432	504	116,7
Erdészet	70	128	182,8	55	39	70,9
Élelmiszeripar	45	71	157,8	52	36	69,2
Egyéb ipari képzettségű munka	1926	2000	103,8	2868	3058	106,6
Összesen	5983	6837	114,2	4857	5192	106,9

munkások száma emelkedett nagyobb mértékben. Ugyanis a gazdaságok vezetői előtt világossá vált, hogy a munkásképzés üzemi feladat, így több termelőszövetkezetünk — egymással kooperálva, körzetesített formában — növénytermelési gépész, kertész és erdész szakmában tanfolyamot rendezett.

Igy ezekben a szakmákban volt a legnagyobb a növekedés. Nem volt viszont kielégítő az állattenyésztési munkások képzésére való törekvés.

Nem lehetünk elégedettek szakmunkásállományunk növekedésével sem. Ezen a téren aránylag még a növénytermelésben és az állattenyésztésben legjobb a helyzet, de a kertészeti, erdészeti és élelmiszeripari ágazatokban — nyugdíjazás, munkahelyváltoztatás stb. miatt — visszaesés következett be.

A képzett munkásállomány főágazati arányait vizsgálva megállapíthatjuk, hogy *legjobb a helyzet a növénytermelésben*; az itt dolgozók 29%-a képzett munkás. Ebben a döntő szerep a különböző termelési rendszerek szisztematikusan oktatási politikájának tulajdonítható. Éppen ezért a jelenlegi oktatási formák közül ezt tartjuk a leghatékonyabbnak.

Az állattenyésztésben dolgozók szakképzettsége minden más ágazathoz képest messze elmarad. Az itt dolgozók mindössze 14%-a rendelkezik valamilyen képzettséggel, ami az országos átlagnál is alacsonyabb.

FELOADATAINK A SZAKEMBER-
ÉS SZAKMUNKÁS-ELLÁTOTTSÁG
NÖVELÉSÉBEN

(1.) Termelőszövetkezeteink az egyes munkakörök betöltéséhez szükséges *képesítés megszerzéséről* a múlt év végéig intézkedtek. A képesítéshez kötött munkakört betöltő, de az előírt képesítéssel nem rendelkező dolgozókat felszólították az előírt képesítés megszerzésére. Ez az intézkedés — tekintettel a képzési időre — a következő terveiklusban fogja éreztetni a hatását a szakemberállomány növekedésében. A feladat most az, hogy termelőszövetkezeteink a szövetkezeten belül megfelelő politikai, erkölcsi és anyagi megbecsüléssel megteremtsek a munka melletti tanulás feltételeit. Kísérjék figyelemmel a dolgozók tanulmányi helyzetét és segítsék őket felmerülő gondjaik megoldásában.

(2.) Mivel mind a szakemberek, mind a szakmunkások megtartásának elengedhetetlen feltétele, hogy a népgazdaság más ágaihoz hasonló munkakörülmények között, arányos jövedelemhez jussanak, ezért nagy jelentőséget tulajdonítunk az *élet- és munkakörülmények javításának és a jövedelmek növelésének*. Fontosnak tartjuk, hogy termelőszövetkezeteink a feltételek megteremtésével fokozatosan biztosítsák a termelőszövetkezeti dolgozók bérezéséről szóló rendeletben megszabott munkadíjakat. Ugyanakkor — mivel gazdaságaink közel fele kedvezőtlen adottságú —

az itt dolgozó szakemberek fokozott támogatását is lehetővé kell tenni.

(3.) Feladataink között tartjuk számon az *oktatási intézményekkel való elmélyült kapcsolatok* kiépítését; kezdve a pályaválasztás előmozdításáról, az ösztöndíjak kiterjesztésén keresztül, a pályázati rendszer adta lehetőségek kihasználásáig. Szakmunkások beiskolázása érdekében fokozott kapcsolatokat kell kiépítenünk az általános iskolákkal. Elő kell segítenünk a középfokú szakiskolát végzett fiatalok elhelyezkedését és beilleszkedését a termelőszövetkezetekbe. Meg kell keresnünk az egyetemek és főiskolák megyénkbeli származó hallgatóit, s megnyerni őket, hogy a megye termelőszövetkezeteiben helyezkedjenek el.

(4.) A *felőtt munkások képzését* — a már bevált körzetesített formában — úgy kell irányítani, hogy a képzett munkások aránya az alaptevékenységben dolgozóknál is

elérje a 40—50%-ot. Ehhez arra van szükség, hogy évente mintegy 1200—1500 be-tanított és szakmunkás kerüljön ki a gazdaságokba. Az oktatást végző szakemberek ilyen irányú tevékenységét munkájuk értékelésekor is figyelembe kell venni. Lehetővé kell tenni a szakmunkásképzettséget megszerző dolgozók fokozott anyagi és erkölcsi elismerését is.

Míndez több évre szóló feladat; megvalósításának üteme szövetkezeteink fejlődési színvonalától, lehetőségeitől is nagymértékben függ, és a konkrét teendőket a helyi viszonyok elemzése alapján szükséges és lehetséges meghatározni. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy alapvető társadalmi és szövetkezeti érdek, hogy a közös gazdaságokban olyan politikailag és szakmailag felkészült szakember- és szakmunkásgárda álljon rendelkezésre, amely gazdasági és társadalompolitikai célkitűzéseinket képes megvalósítani.

A FÖLDHASZNÁLAT TAPASZTALATAI BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYÉBEN

MAJOROS LÁSZLÓ

A Magyar Szocialista Munkáspárt Programnyilatkozata kimondta, hogy a föld a Magyar Népköztársaságban nemzeti kincs. Egyidejűleg meghatározta: társadalmunk szocialista fejlődése szükségessé teszi, hogy minden termelési eszköz, így a föld hasznosítása is feleljen meg a társadalom, a dolgozó közösségek, az állampolgárok egyetemes érdekeinek. Ezek határozzák meg a földdel való gazdálkodást, illetve a földhasznosítást.

A MEGYE TERÜLETI ADATAI

A megye összes területe 724 677 hektár; ebből szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, rét és legelő 481 004 hektár, az összes terület 66%-a.

Az összterülethez viszonyítva *társadalmi* (állami és szövetkezeti) *tulajdonban* van a terület közel 62%-a. Ez abból adódik, hogy míg az állami szervek kezelésében levő valamennyi ingatlan állami tulajdont képez, addig a szövetkezetek használatában levő területek 50%-a szövetkezeti tulajdon, 1%-a állami tulajdon, 49%-a pedig a tagok és azonos jogállású személyek tulajdonát képezi. Személyi tulajdon az összterület 7%-a, míg a magántulajdon 3%-ot tesz ki.

Hasznosítás szempontjából az összterület 35%-a az állami szervek kezelésében, 55%-a pedig a szövetkezetek és társulásaik használatában található, tehát a szocialista nagyüzemek a területek 90%-át művelik.

A mezőgazdasági területek 48%-a 0—5%-os lejtőkategóriába, 34%-a az 5—17%-os lejtőkategóriába, 18%-a pedig a 17% feletti lejtőkategóriába tartozik.

A megye területe az Alföldhöz és az Északi-Középhegységhez tartozik. Ez meghatározza mezőgazdasági területeink hasznosítási lehetőségeit. Földhasználati szempontból egyik jellegzetességünk a *belvíznek*, illetve a magas *talajvíznek* kitett területek nagysága, mintegy 120 ezer hek-

tár. Ennek körülbelül 50%-a rét és legelő, a másik 50%-a szántó. E szántóföldek hasznosításánál olyan problémák jelentkeznek, hogy itt a vetések részben *küpusztulnak*, részben pedig *parlagon* maradnak, mert a területeket sem ősszel, sem tavasszal nem tudják megművelni (ez mintegy 17–20 ezer hektár szántót jelent). Minthogy az elkészített csatornák rendeltetésüket nem tudják megfelelően ellátni, így e terület művelését erősen befolyásolja a mindenkori ár- és belvízviszonyok alakulása.

A mezőgazdasági terület mintegy 52%-a *lejtőkön* helyezkedik el. E területeken a termőtalaj védelme, az eróziós kártétel elleni védekezés határozza meg a földek hasznosítását. Ha az érintett területek helyzetét vizsgáljuk, úgy megállapítható, hogy a 17% feletti *lejtőkön* 34 ezer hektárnyi szántó, szőlő és gyümölcsös van. Mint-hogy a 17% feletti lejtők nagyüzemi gépekkel nem vagy csak nehezen művelhetőek, a művelési ágak nagyarányú átrendezése válik szükségessé. Ez a folyamat részben megindult, azonban a kis területű mezőgazdasági nagyüzemeknél — ma még csak fokozatosan hajtható végre, mert mindehhez — például a gyepesítéshez is — állami támogatásra van szükség.

A lejtős területen gazdálkodó nagyüzemeknél olyan területek vannak, melyek ma már csak *erdősítésre* alkalmasak. Ezekben nem folyik megfelelő ütemben az erdőtelepítés, mert magas a telepítés költsége, így e területek erodálódnak és népgazdaságilag nem hoznak hasznot.

A TERÜLETHASZNOSÍTÁS KÉRDÉSEI

A nagyüzemek esetében meg kell említeni, hogy nem mindenütt gondoskodnak az *elhagyott majorhelyek*, kazalhelyek stb. művelésbe vételéről. E területek pedig kis ráfordítással művelés alá vonhatók. E tekintetben dícséret illeti az állami gazdaságokat, ahol ennek jelentőségét felismerve — jó ütemben — megkezdték ezt a munkát.

Ma még a termelészövetkezetek *zártkerti* és *külterületi szétszórt* ingatlanai hasznosításának kérdése megoldásra vár. E területeken még nem mindenütt folyik ter-

melés. A külterületi szétszórt földeket a nagyüzemek önkéntes földeserével fokozatosan táblába vonják, így az e téren fennálló földhasznosítási problémák megszűnnek. A szétszórt zártkerti ingatlanok teljes hasznosítása is megoldható, ha a termelészövetkezetek valamennyi jogszabály adta lehetőséget kihasználják.

A földek *kötelező megművelésére*, illetve a rendeltetésszerű hasznosításra vonatkozó rendeletek végrehajtásának vizsgálata a következő helyzetet mutatta 1977-ben:

— Az első határszemlék során 18 ezer hektár szántót és 370 hektár szőlőt találtak megműveletlenül, az 1976. évi 14 ezer hektár szántóval és a 350 hektár szőlővel szemben.

— A második határszemle során még megműveletlen volt 5230 hektár szántó és 240 hektár szőlő.

Ha az 1976. és 1977. évi adatokat szektoronként hasonlítjuk össze, úgy abból kiténik, hogy a műveletlen terület növekedése a termelészövetkezetekben és az egyéni gazdaságokban jelentősebb, míg az egyéb földhasználóknál csökkent a műveletlen terület aránya. A műveletlenül maradt termelészövetkezeti területek 85,9%-a magas talajvíz, 42,5%-a pedig elaprózottsága miatt nem hasznosult.

Szólni kell — sajátosságai miatt — az *egyéni és egyéb földhasználókról*. Az előregedés, az iparosodás és egyéb körülmények miatt éves átlagban 500–1000 hektár területet, külterületi és zártkerti földet hagynak az egyéniek megműveletlenül, de sok a földfelajánlás és a művelésiág-változtatás iránti kérelem is. (Ez főleg szántóból más, például rét és legelő művelési ágra történő változtatásra irányul.)

A probléma fokozottabban jelentkezik a *zártkertek* esetében. A megye területéből kerekén 30 ezer hektár zártkerti. Ez 250 községben és városban terül el; nagyobb része azonban a Tokajhegylán és a Bükk-alján található. A zártkerti földek hasznosításában 5–8 év alatt nagyot változott a helyzet, mert míg régebben ragaszkodtak a zártkertekhez, ma művelésüket elhanyagolják, a területre vagy művelésiág-változást kérnek, vagy felajánlják az államnak.

A *művelésiág-változások* engedélyezésével kapcsolatban beérkezett jelentésekből megállapítható, hogy az *egyéni*knél éven-

az itt dolgozó szakemberek fokozott támogatását is lehetővé kell tenni.

(3.) Feladataink között tartjuk számon az *oktatási intézményekkel való elmélyült kapcsolatok* kiépítését; kezdve a pályaválasztás előmozdításáról, az ösztöndíjak kiterjesztésén keresztül, a pályázati rendszer adta lehetőségek kihasználásáig. Szakmunkások beiskolázása érdekében fokozott kapcsolatokat kell kiépítenünk az általános iskolákkal. Elő kell segítenünk a középfokú szakiskolát végzett fiatalok elhelyezkedését és beilleszkedését a termelőszövetkezetekbe. Meg kell keresnünk az egyetemek és főiskolák megyénkbeli származó hallgatóit, s megnyerni őket, hogy a megye termelőszövetkezeteiben helyezkedjenek el.

(4.) A *felőtt munkások képzését* — a már bevált körzetesített formában — úgy kell irányítani, hogy a képzett munkások aránya az alaptevékenységben dolgozóknál is

elérje a 40—50%-ot. Ehhez arra van szükség, hogy évente mintegy 1200—1500 betanított és szakmunkás kerüljön ki a gazdaságokba. Az oktatást végző szakemberek ilyen irányú tevékenységét munkájuk értékelésekor is figyelembe kell venni. Lehetővé kell tenni a szakmunkásképzettséget megszerző dolgozók fokozott anyagi és erkölcsi elismerését is.

Mindez több évre szóló feladat; megvalósításának üteme szövetkezeteink fejlődési színvonalától, lehetőségeitől is nagymértékben függ, és a konkrét teendőket a helyi viszonyok elemzése alapján szükséges és lehetséges meghatározni. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy alapvető társadalmi és szövetkezeti érdek, hogy a közös gazdaságokban olyan politikailag és szakmailag felkészült szakember- és szakmunkásgárda álljon rendelkezésre, amely gazdasági és társadalompolitikai célkitűzéseinket képes megvalósítani.

A FÖLDHASZNÁLAT TAPASZTALATAI BORSOD-ABAÚJ- ZEMPLEN MEGYÉBEN !

MAJOROS LÁSZLÓ

A Magyar Szocialista Munkáspárt Programnyilatkozata kimondta, hogy a föld a Magyar Népköztársaságban nemzeti kincs. Egyidejűleg meghatározta: társadalmunk szocialista fejlődése szükségessé teszi, hogy minden termelési eszköz, így a föld hasznosítása is feleljen meg a társadalom, a dolgozó közösségek, az állampolgárok egyetemes érdekeinek. Ezek határozzák meg a földdel való gazdálkodást, illetve a földhasznosítást.

A MEGYE TERÜLETI ADATAI

A megye összes területe 724 677 hektár; ebből szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, rét és legelő 481 004 hektár, az összes terület 66%-a.

Az összterülethez viszonyítva *társadalmi* (állami és szövetkezeti) *tulajdonban* van a terület közel 62%-a. Ez abból adódik, hogy míg az állami szervek kezelésében levő valamennyi ingatlan állami tulajdont képez, addig a szövetkezetek használatában levő területek 50%-a szövetkezeti tulajdon, 1%-a állami tulajdon, 49%-a pedig a tagok és azonos jogállású személyek tulajdonát képezi. Személyi tulajdon az összterület 7%-a, míg a magántulajdon 3%-ot tesz ki.

Hasznosítás szempontjából az összterület 35%-a az állami szervek kezelésében, 55%-a pedig a szövetkezetek és társulásaik használatában található, tehát a szocialista nagyüzemek a területek 90%-át művelik.

A mezőgazdasági területek 48%-a 0—5%-os lejtőkategóriába, 34%-a az 5—17%-os lejtőkategóriába, 18%-a pedig a 17% feletti lejtőkategóriába tartozik.

A megye területe az Alföldhöz és az Északi-Középhegységhez tartozik. Ez meghatározza mezőgazdasági területeink hasznosítási lehetőségeit. Földhasználati szempontból egyik jellegzetességünk a *belvíznek*, illetve a magas *talajvíznek* kitett területek nagysága, mintegy 120 ezer hek-